

PORTRÉ: LABANC IMRE ŐRNAGY – MISSZIÓS FELADATOK RUANDÁBAN ÉS UGANDÁBAN

Az interjút készítette: Besenyő János PhD
alezredes, a hadtudományok doktora
A Magyar Honvédség Geoinformációs Szolgálatának főtisztje
besenyo.janos@gmail.com

1985-ben végzett a Kossuth Lajos Katonai Főiskolán csapatfelderítő szakon. A főiskola után 2 évig szolgált Egerben, az Egri Felderítő Zászlóaljnál századparancsnoki beosztásban, a Rajparancsnok-képző századnál. Az ott töltött 2 éves csapatszolgálat után átkerült a katonai elhárításhoz, a Katonai Biztonsági Hivatal elődjéhez. 1986–87-ben elvégezte a katonai biztonsági átképzőt, majd utána a Katonai Biztonsági Hivatal állományában szolgált 1996-ig. Dolgozott biztonsági tisztként az építő ezrednél, az iparbiztonság területén, majd később a hivatal műveleti igazgatóságán, és itt is fejezte be a katonai pályafutását 1996-ban. Leszerelése óta egy multinacionális cég biztonsági igazgatójaként dolgozik.

Hogy került szóba, hogy misszióba menj? Miért éppen Ruanda?

Egyrészt van egy nagyon jó barátom, Lajos Attilának hívják, a Kossuth Lajos katonai főiskolán végzett. Pontosabban van még néhány jó barátom, akikkel egy szakaszban, illetve együtt végeztünk a főiskolán, és ők már voltak misszióban, amikor ez bennem is megfogalmazódott. Másrészt megvolt bennem a megfelelő motiváció, hogy mindazt, amit katonaként megtanultam, ami tapasztalatot szereztem, azt egy külföldi szolgálatban valamilyen módon kamatoztathassam. Volt bennem egy kisebb kalandvágy is – de az kell is, hogy az ember így 30 éves kora környékén úgy érezze, meg kell próbálnia mindazt, amit az élet adhat.

 A négy magyar békefenntartó az UNOMUR Kabalei parancsnokságán

Ebbe az anyagiak is belejártak?

Az anyagiak is számítottak, még akkor olyan napidíjakat fizettek, hogy az vonzó lehetett mindenkinek, aki a Honvédség kötelékében dolgozott. Sokan voltak olyan katonák és rendőrök, akik bevallottan az anyagi lehetőség miatt vállalták – az egyébként nem veszélytelen – missziókat. Így lehetőségük volt anyagilag kicsit jobb körülményeket biztosítani a családjuknak. Szerintem ez teljesen normális. Benne van az emberek többségében ez a késztetés, még ha egy részük nem ismeri is ezt el.

A családot mit szolt hozzá, hogy misszióba jelentkeztl?

A családom igazán jól állt hozzá. A feleségem és két gyerekem – aránylag kisebb gyerekeim voltak, 4 és 7 évesek –

igazából nem gördítettek semmiféle akadályt ez elé a terv elé. Megértették azt, hogy erre nekem szükségem van, és ezért nem volt gond. Nagy becsülettel és kitartással csinálták végig ezt az egy évet. Meg kell mondanom, hogy nagyon jól sikerült dolog volt, ez az életemnek az a része, amire a mai napig büszke lehetek.

Hogyan valósult meg az elhatározás, hogy te most elmegy misszióba?

A Katonai Biztonsági Hivatalnál nem volt olyan sok lehetőség, hogy kimenjek, de volt egy nagy előnyöm, én a főiskolától kezdve használtam az angol nyelvet, és sikerült a felsőfokú nyelvizsgát is megcsinálnom. Éppen abban az évben, 1993-ban hirdetett meg a honvédség egy pályázatot, és az ott kiírt

kritériumok alapján bekerültem abba a kontingensbe, amiből az ezzel foglalkozó szervezet – elméletileg – a misszióba kiküldendő katonákat válogatta. Ez a szervezet akkor még a HIEK volt, majd később pedig a Békeerő Kiképző Központ. Az, hogy melyik misszióba mehetek majd, senki nem tudta, így lehetséges jelöltként szerepeltem nemcsak az afrikai műveletekben, de a más földrészekben indítottakban is. Valamiért – ma sem tudom miért – a mozambiki misszióba terveztek. Gondolom, az ottani váltást megoldandó, lévén az egy nagy létszámú kontingens, így hát kellett a nagy létszámú váltó is. Az volt a lényeg, hogy megfeleltem a különböző követelményeknek. Az orvosi vizsgálaton is túlestem, a szükséges felszereléseket és ruházati anyagokat is felvettem, amikor jelezték, hogy Ugandába kellene utaznom.

Kaptál felkészítést Mozambikra, vagy még el sem kezdted?

Igen, kaptam felkészítést a mozambiki műveletre, de ezt, mint említettem az élet felülírta, így Ruandába kellett mennem. A beszélgetésen mondták az előjárók, hogy ez a kis létszámú misszió lesz, ahova négy magyar katonai megfigyelőt küldünk, akik közül az egyik a misszió katonai parancsnoka lesz. Ebből aztán végül nem lett semmi, de négy főt kijelöltek, majd egy gyorsított felkészítés után kiküldtek Ruandába.

Ki volt ez a négy ember?

Józsa László ezredes, Szabó László alezredes és Kántor János alezredes úr volt rajtam kívül a csoportban, aminek én voltam akkor a legfiatalabb és leg-

alacsonyabb rendfokozatú – százados – tagja. Éppen akkor töltöttem be a 31. életévemet és a születésnapomat már Ruandában kint ünnepeltem.

A felkészítésetek hogy zajlott?

A felkészítésünket a HM HIEK szervezte meg. A felkészítés során kaptunk egy általános képet arról, hogy mi a geopolitikai helyzet, ami ezt a térséget jellemzi, és speciálisan ennek a misszióknak a küldetéséről is kaptunk egy általános tájékoztatót. Ezután pedig megkaptuk azokat a felkészítési anyagokat, amelyek általában kellenek. Hogy milyen eljárások, módszerek, eszközök vannak egy ENSZ misszióban stb., és mindent megkaptunk, ami akkor az általános és a katonai megfigyelők rendelkezésére állt.

Mennyire volt hasznos a felkészítésetek?

Abszolút hasznos volt, aztán a gyakorlatban persze másképp működött minden. A kollégák, akik már más-más misszióban kint voltak, el tudják mondani, hogy minden misszió más és más. Vannak persze standardok, amelyek alapvetően mindenhol működnek, de az egyedi jellegzetességek is ugyanúgy megvannak. Az akkori felkészítés még nagyon gyerekcipőben járt, de az akkori katonai vezetés mindent megtett, hogy a lehető legjobb felkészítést kapják a békeműveletekbe kiküldött magyar katonák. Éppen ezért több foglalkozást olyan tisztek tartottak nekünk, akik már szolgáltak misszióban, és volt is fogalmuk ezekről a dolgokról. Arról persze nem tehettek, hogy nem ismerték Ugandát, így csak az angolai és mozambiki tapasztalataikat tudták velünk

megosztani, amelyek – ettől függetlenül – értékesek voltak számunkra. Már kint tudtuk meg, hogy az angolai műveletből néhány magyar katona részt vett az ugandai művelet előkészítésében, akik a felkészítésünkben akár segíthettek is volna, de őket senki sem kérte fel erre. Ezek a tisztek, Hornyacsek Ferenc, Makay Viktor és Kranciczki László, mindannyian utánam végeztek a főiskolán. Ők szerencsés kis csapat volt, mert rögtön a főiskola után nyelvtanfolyamra kerültek, így éppen bekerültek ezekbe a missziókba, mert nem nagyon volt más, alkalmas jelölt, főleg a nyelvtudás hiánya miatt. Őket Angolából vezényelték át a ruandai műveletbe, miután ott az UNITA jóvoltából elszabadult a pokol. Az ugandai misszió ugyanis jóval békésebb és nyugodtabb missziónak ígérkezett, legalábbis az elején. Később azért itt is történtek keményebb dolgok, de ránk – direktben – nem lőttek, nem próbálták meg fölrobbantani, mint néhány magyar kollégánkat Angolában. Kint amikor megérkeztünk, a három kolléga nagyon sokat segített nekünk. A mai napig is hálás vagyok ezért nekik.

„az ugandaiak nem vették volna jó néven, ha fegyverünk lett volna, de megmondom őszintén, nem is volt rá szükség. Jó, volt egy-két helyzet, amikor az ember azt hitte, hogy nem ártana, ha lenne, de nem kellett.”

Milyen felszerelést kaptatok? A kiutazások hogyan történtek?

A térségnek megfelelő hadi gyakorló öltözetet, ennek minden egyes elemét, a mikádótól egészen az alsónadrágig mindent megkaptunk. Bár – hozzáteszem – azért egy olyan bakancsot el tudtam volna képzelni, aminek van egy kis rece a talpán, amiben tudunk hegyet mászni, mert itt nagyon sok olyan feladat volt, amikor gyalogosan, jármű nélkül kellett járőrözni, mert ott a határvidéken nem lehetett semmiféle járművel elérni azokat a pontokat, amelyeket illetett ellenőriznünk a feladat végrehajtása során. Ennyi. Megkaptuk a felszerelést, egyebeket, megvolt az időpont, mikor kell kiérni a repülőtérre, s a menetrendszerű járatral Budapest–London, majd London–Nairobi, Nairobi–Kampala ez volt az útvonal. Ez úgy másfél napig tartott. Amikor megérkeztünk Kampalában, már a repülőtérre várt minket Kranciczki László főhadnagy, már örültünk, hogy olyan valakivel találkozunk, aki magyarul beszél és ismeri a viszonyokat, legalábbis addig sikerült neki némi tapasztalatra szert tenni. Akkor a három magyar tiszt az előkészítő törzsben, a kabalei parancsnokságon dolgozott. Mi az első két napunkat Kampalában töltöttük, ahol bevártunk más nemzetiségű békefenntartókat is, hogy majd velük együtt indulhassunk ki a terepre. Mivel ez egy teljesen vadonatúj misszió volt, meg kellett szervezni azt is, hogy megfelelő létszámú jármű álljon rendelkezésre. Két nap után az első, egyszerű szállodából lekerültünk Kabale városkába – nevezhetjük városkának –, ami nem messze volt az ugandai-ruandai határtól. Eddig

tartott a műút, itt volt vége a civilizációnak egyes kollégák szerint. Kabelében egy helyi fogadóban, a „White Horse Innben” szállt meg a misszió egész személyi állománya, és megindult az egyfajta programszerű kiképzés.

Ez volt az, amit az ugandaiak biztosítottak számotokra?

Igazából az ugandaiak nem biztosítottak hivatalosan semmit, a szállásunk őrzésén kívül, amit ugandai katonai rendőrök őriztek. Minden mást az ENSZ kellett, hogy megszervezen, biztosítson, így a felkészítő tanfolyamot is. Később minden katonai megfigyelőpárhoz hozzárendeltek két ugandai katonai rendőrt, akik kísérték bennünket, mivel mi fegyvertelenek voltunk, és ők látták el a tolmácsolási feladatokat is. Ugyanis az ugandaiak nem vették volna jó néven, ha fegyverünk lett volna, de megmondom őszintén, nem is volt rá szükség. Jó, volt egy-két helyzet, amikor az ember azt hitte, hogy nem ártana, ha lenne, de nem kellett. A fogadóban csak pár hetet töltöttünk, mert utána kitelepítettek minket a szektorokban, ahol sátrakban vagy az általunk bérelt házakban laktunk. Ezeket sem az ugandaiak biztosították, hanem nekünk kellett fizetnünk a napidíjunktól. Akkor még nem nagyon ismerték a Befogadó Nemzeti Támogatást Afrikában, sőt azt várták el tőlünk, hogy mindenről mi gondoskodjunk a magunk számára.

Közben végi csináltuk a majdnem egy hétig tartó ország- és feladat-specifikus felkészítést, ahol a meglévő hiányosságainkat igyekeztünk pótolni. Ott derült ki, hogy nem vagyunk rosszab-

bak a más nemzetek békefenntartóinál, sőt néhány dologban – például az angol nyelv ismerete, vagy a gépjárművezetés – sokkal jobbak is voltunk. A felkészítés után éppen ezért minden magyar megfigyelőt kulcsbeosztásokba helyeztek. Józsa László ezredes – a rangidős magyar – például rögtön a misszió hadműveleti főnöke lett. Ő már szolgált egy misszióban, az iraki–iráni háború utáni misszióban szolgált. Tapasztalata és a kellő tudása megvolt a hadműveleti beosztáshoz, amire őt az akkori katonai parancsnok választotta ki, hogy lehetőleg tőle ne menjen el 2 méternél messzebb. Ennyire jó volt ott Józsa ezredes gyakorlati és elméleti felkészültsége. Szabó László és én táborparancsnoki beosztásban kezdtünk. Ő az A szektorban, én pedig a B szektorban. Kántor alezredes úr nem kapott beosztást, mert neki a nyelvtudása nem volt annyira stabil. Ennek ellenére beosztott katonai megfigyelőként nagyon korrekt tevékenységet végzett végig a misszióban. A misszió vezetője a művelet befejezésekor külön kiemelte a magyar békefenntartók munkáját.

Hogyan épült fel a misszió?

Volt a misszió civil része, mint mindenhol, a különböző beosztásokkal, ők szervezték nekünk a logisztikai háttérrel és minden egyebet. Illetve volt a katonai rész, klasszikusan egy parancsokkal, helyettessel, és volt egy kis, szűkebb törzs hadműveleti tisztekkel és egyebekkel, nagyjából a NATO szisztéma – személyügy, felderítés, hadművelet, logisztika, híradó, stb. – szerint. Volt két szektor, az „A” és a „B” szektor, az egyik Kabale, a másik Kisolo

központtal. A szektorokon belül kisebb táborokat, megfigyelőpontokat létesítettek, amelyekben 4-5 fő dolgozott együtt. Szóval így nézett ki a misszió. Egyébként elég kislétszámmal dolgoztunk. A katonai megfigyelők létszáma sosem haladta meg a 100 főt.

A szektorokban volt egy-egy épület a parancsnokságnak – konténer típusú szolgálati helyiség, amit az ENSZ épített –, ahol napközben dolgoztunk, de a békefenntartóknak a saját szállásukról maguknak kellett gondoskodniuk. Nekünk szerencsénk volt, mert egy holland missziós kórház mellett volt egy a turistáknak kiépített, nagyon egyszerű funkcionális épület, ahol gyakorlatilag elég nyomott áron tudtunk szobákat bérelni. Volt ott egy gazdaság is a közelünkben, onnan kaptunk reggelit és vacsorát, félpanziós ellátást. Egy

német nő ugandai orvoshoz ment férjhez, és a közös földjeiken gazdálkodtak, az Ő szolgálói takarítottak, főztek rájuk. A szobáink egyébként elég spártaiak voltak, de legalább nem kellett senkivel sem osztozni rajta. WC és mosdó nem volt a szobákban, azok az épület mögött kerültek kialakításra. A WC – olyan pottyantós kategória – például egy kis dombtetőn lett kialakítva és a közelében volt a zuhanyzó is, ahol egy hordóban gyűjtötték a vizet a fürdéshez. Vizet a szomszédos kórháztól kaptuk. Egy vezetőken keresztül folyt a hordóba, aminek mi alágyújtottunk, így hideg-meleg vizes fürdőszobánk lett. Mi így oldottuk meg az elhelyezésünket. De voltak olyanok, pl. a bangladesiek, akik imádtak együtt lenni, Ők egy házat béreltek, kommunában főztek, úgy léteztek. Ezen kívül voltak szenegáliak és zimbabwe-

iek, akik szintén külön házakat béreltek ott, Kisoloban. Nekik ez a közös történet nem volt olyan szimpatikus, mert talán így olcsóbban is kijöttek. A szolgálatba mindenki időben jelentkezett, és akkor a járőr csoportok elindultak a napi ellenőrzéseket végrehajtani. Persze nem mindig laktunk ilyen „fényes” körülmények között. Amikor újra kitört a polgárháború Ruandában, akkor sűrítették a járőröket és az ellenőrzési tevékenységet, akkor fix ellenőrzési pontokat hoztak létre az ugandai-ruandai határon. Nem volt kiépítve semmi, azt mondták, hogy a felderítési adatok szerint oda kell menni. Oda ki is vittek bennünket vagy helikopterrel, vagy személyautóval, és akkor ott eltöltöttünk egy meghatározott időt, ahol figyeltük az adott határszakaszt, van-e valami mozgás vagy egyéb, amiért végül is ott voltunk. Ebben az időszakban tábori körülmények között éltünk, sátrakban laktunk, konzerveken éltünk, stb.

Volt „magyar ház” a misszióban, ahogy Mozambikban például?

Igen. Kabalében volt lehetőség rá, hogy béreljünk egy lakást egy sorházban, ami tulajdonképpen turistáknak volt fenntartva. Ott különböző nációk voltak a szomszédaink: hollandok, szlo-

„A szobáink egyébként elég spártaiak voltak, de legalább nem kellett senkivel sem osztani rajta. WC és mosdó nem volt a szobákban, azok az épület mögött kerültek kialakításra.”

vákok. Velük laktunk egy sorházban, bár hozzáteszem, hogy én az első fél-évet Kisoloban töltöttem, a misszió „B” szektorában. Kabalében csak Józsa Laci és Szabó Laci laktak, én fél év után kerültem át az „A” szektorba, és akkor én is beköltöztem hozzájuk.

Mondanál néhány szót arról, hogy milyen volt ott akkor a helyzet? Miért kellett ezt a missziót létrehozni?

A misszióknak az volt a feladata, hogy biztosítsa a béke megállapodást, amelyet az Afrikai Unió kezdeményezésére az ENSZ hozott tető alá Tanzániában. Ebben arra vállaltak kezességet a Ruandában lévő pártok, hogy abbahagyják az egymás elleni fegyveres harcot és tárgyalásos úton rendezik a konfliktusaikat. A hutukból álló kormány ígéretet tett arra, hogy nem üldözi a tutszi kisebbséget, míg a főleg tutsziból álló ellenzéki szervezetek felfüggesztették a kormány elleni fegyveres támadásikat. A legnagyobb ellenzéki szervezet a tutsziból álló Ruandai Felszabadítási Front volt, amelynek a főhadiszállása korábban Uganda déli részén működött. Az ugandai államfő, Musseveni hallgatólagosan támogatta őket, fegyvert, utánpótlást és menedéket biztosított számukra, Ők pedig időről-időre támadást indítottak a ruandai kormánycsapatok ellen. A ruandaiak sokkal jobban képzett csapatokkal bírtak, de Ugandába nem üldözheték a nekik egyre komolyabb fejfájást okozó tutszi gerillákat. Valamilyen módon patthelyzet alakult ki, így az ENSZ és az Afrikai Unió vállalta, hogy közvetít a szembenálló felek között, majd rávette őket egy béke-megállapodás megkötésére. Ez a békeidő-

 Járőrbe indulás előtt

szak arra hivatott, hogy felkészüljenek a választásokra, a nyílt választásokra a megfelelő létszámban, és a kormányzatban részt tudjanak venni a különböző felek képviselői. Ez az állapot volt, amikor mi kikerkeztünk, és a mi feladatunk az volt, hogy a kongói határtól a tanzániai határig ellenőrizzük az ugandai–ruandai határt. Az volt a lényeg, hogy megakadályozzuk a szembenálló feleket abban, hogy fegyvert vagy fegyveres segítséget kapjanak a szomszédos

államokból. Ebbe beletartozott eszközként a fegyver, a lőszer, a hadianyag, illetve a személyi állomány is, mivel sok ugandai vagy kongói „önkéntes” járt át Ruandába harcolni az ottani kormánycsapatok ellen. Elég nehéz azért azt megkülönböztetni, hogy valaki ugandai katona-e, de ott harcol, nem tudhatjuk. Hiszen ha belegondolunk, ott a határoktól függetlenül léteztek az etnikumok, főleg ott, a dél-ugandai és az észak-ruandai határterületen. A környező államokban – Uganda, Kongó és Burundi – szintén nagyon sok tutszi élt, akik érthető módon a Ruandában elnyomott tutszikat támogatták a függetlenségi harcukban. Meg aztán ott voltak azok a fránya gazdasági és egyéb érdekek, ami miatt érdekelték voltak abban a környező álla-

mok, hogy Ruandában ne rendeződjenek a viszonyok, mert a zavarosban így könnyebben lehetett halászni.

Mekkora volt az a határszakasz, amit ellenőriztetek?

Emlékeim szerint 120-130 km, és effektíve úgy 100 fő volt a katonai kontingens létszáma, míg a polgáriak létszáma olyan 20-30 fő lehetett. Ők részben a helyi, toborzott civilek, ill. a hivatásos ENSZ-alkalmazottak voltak.

Képes volt ez az állomány hatékonyan ellenőrizni ezt a határszakaszt? Hisz dzsungel, őserdő mindenütt, bárki bárhol felbukkanhat, és fegyveretek sem volt...

Igazából erre nehéz korrektül válaszolni. Azt mondom inkább, hogy azokat a feladatokat, amiket kiadtak nekünk, maximálisan teljesítettük. Azt, hogy mennyire voltunk hatékonyak, azt nehéz eldönteni, de a főbb útvonalakat, azokat a határátkelőket, ahol teherautóval nagyobb mennyiségű eszközt vagy nagyobb mennyiségű emberanyagot lehetett volna szállítani, azokat – elméletileg – ellenőriztük.

Jogotok volt kinyitni az autókban szállított dobozokat, illetve a szállítmányokat átvizsgálni?

A mi jogunk arra korlátozódott, hogy megkérjük az állampolgárokat, mutassák meg, mi van az autójukban. De hogy hangsúlyt adjunk ennek, azt a velünk lévő ugandai katonák biztosították, hiszen egy afrikai országban a katonáknak a mai napig is komoly a tekintélye. Ha a fegyveres katonák azt mondták, hogy nyissák ki a csomagtartót, akkor megnézhattuk. Pl. olyan is előfordult, hogy éjfél körül az egyik határátkelőnél megjelent egy teherautó, és tele volt fiatal férfiakkal. Ugandából mentek Ruandába nagyon jó állapotban. Megkérdeztük, hogy hová mennek így éjfél körül, mert nagyon gyanús ez a történet, úgy gondoltuk, hogy ezek olyan tutszi önkéntesek, akik a hutuk ellen indulnak harcolni. Ők erre azt állították, hogy éppen ifjúsági kirándulást szerveztek az őserdőbe, ahol ritka növényeket keresnek. Hát tulajdonképpen ennyi

volt. Jelentést írtunk, ezt megkapta a ruandai misszió parancsnoksága. Kicsit olyan északi hírszerző csapata is voltunk ennek a társaságnak...

Volt együttműködések a ruandai ENSZ misszióval?

Igen, nekik voltunk az északi sávjuk – vagy nem is tudom minek nevezzem –, akik megpróbáltuk ezt a dolgot megcsinálni, de egy ilyen területen, épp amit említettél, azért nem lehet 100 %-osan ellenőrizni. Figyeltük a határon lévő tevékenységet, elsősorban a forgalmat ellenőriztük, na de ha igazán belegondolok, a határon bármely részen át lehetett menni gyalogosan. Nem volt ott semmiféle jelző, semmiféle műszaki akadály. A két ország között gyakorlatilag nem volt semmi.

Az ellenőrzést mindig kocsival végeztétek?

Volt egy állandó útvonal, amit terepjárókkal végig lehetett járni, ill. voltak olyan részei a határszakasznak, ahol le kellett parkolni egy kis faluban, és onnan már gyalog kellett felmennünk a nekünk járőrözésre kijelölt pontokig. Voltak olyan feladatok is, amikor egy helikopteres kis társaság szállított ki bennünket a határszakasz különböző pontjaira, mondjuk 24 órára. Volt, amikor reggel kivetek bennünket, és estig gyalog jártuk végig egy határszakaszt, aztán ott szedtek fel bennünket, ahová eljutottunk. Tehát ilyen módon is járőröztünk.

Voltak komolyabb incidensek, határsértések?

Nem, tudomásom szerint nem volt. Igazából egyszer-egyszer a Ruandai Fel-

szabadítási Front katonái jöttek-mentek a határon. Az igazság az, hogy nem tudtuk őket megállítani, nem is akartuk, mivel – velünk ellentétben – ők fel voltak fegyverezve. Néha elment mellettünk egy dzsip jól megrakva katonákkal, és ott álltunk, próbáltuk őket megállítani, de meg sem álltak, továbbmentek... Örültünk, hogy nem lőttek oda egyet. Igazából ez ilyen volt.

Fegyvert fogtak rátok, voltatok veszélyben?

Fegyvert konkrétan nem, egy sztori azért van, ami ugyan félreértés volt, de ez volt a legélesebb történet az én esetemben. Egy helikopteres felderítő utat hajtottunk végre az egyik újonnan megnyitott határátkelőhöz, amit az akkori ugandai katonai vezetés és mondjuk a politikai vezetés számunkra megengedett, mert igazából ők engedték meg, hogy mi hogyan és hol települjünk. Leszállt a helikopter, kiugrottunk a gépből, mire iszonyatos lövöldözés kezdődött, szinte azonnal, amikor kiugrottunk a helikopterből. Azt hittük, hogy valakik ránk lőnek. Természetesen mindenki megpróbált fedezékbe húzódni... De volt ott egy-két ugandai katona – ez egy határátkelő volt, és itt tiszt is volt, és hát ez egy alakulat volt, ami oda települt –, ők aztán megnyugtattak minket, hogy nem bennünket lőnek, hanem a szomszédban, pár száz méterre a kormányerők és a felkelők éppen egymással harcolnak a határátkelőért, és ennek az utózóngéi ezek a kis lövöldözések. Hát mit mondjak, erősen megnyugodtunk, de azért a fedezék mögött maradtunk, mert az eltévedt golyó is kárt tehet az emberben.

Hát ez volt, ami egy kicsit lőporzagú volt. Ezenkívül volt egy eset, amikor egy járőr tévedt át ruandai területre, ahol a ruandai határőrök elfogták őket. Egy kicsit leültették őket a maguk kis táborában, de nem bántották őket, az égvilágon semmi nem történt.

Az ugandaiakkal, a kormányzattal, illetve a polgári lakossággal milyen volt a kapcsolatotok?

Nagyon jó, a kormányzat is abszolút mértékben támogattott minket. Volt egy ENSZ nap Kampalában, amikor a misszió képviselői, köztük én is, felutaztunk a fővárosba. Volt egy bemutató a különböző eszközökről, felszerelésekről, valamint a misszió tevékenységével kapcsolatos előadásokat tartottunk. Élveztem is, hogy hat hét után ki tudtam mozdulni a határvidékről. Nagyon érdeklődők voltak az emberek, az egyszerű emberektől kezdve mindenféle tisztviselőig jöttek, érdeklődtek, és végig azt éreztük, hogy abszolút pozitívan állnak a misszióhoz. A határvidéken meg az ENSZ nagyon komoly vásárlóerőt jelentett minden szempontból, ezért szerettek bennünket az ott élők is. Különösebb problémánk nem volt, az ottani hatóságok is, a kereskedők is korrekt kapcsolatot igyekeztek velünk kiépíteni. Például szerveztünk Kisoloban barátságos futballmérkőzést a helyiekkel. Volt ugyanis egy középiskola Kisoloban, akik kihívtak bennünket egy nagypályás futballmérkőzésre, ahol gyönyörűen el is kalapáltak minket. A fekete fiúk félmeztelenül, ők voltak a helyi, ugandai katonai zászlóaljnak a csapata. Hát őszintén megmondom, mást nem is csináltak egész nap csak fociztak. Így

 Gyalogos járőr a ruandai-ugandai határvidéken

aztán meg is tudtak valamennyire verni minket. Mi meg egy ilyen korban is, nációban is vegyes, holland, brazil, magyar, tehát csupa fantasztikus, a futballban komoly hagyományokkal rendelkező csapat voltunk, és az első meccsünket nagy nehezen meg is nyertük. De végül mégis ők győztek.

Volt-e gondotok a Kony-féle fegyveres csoporttal, az Úr Ellenállási Hadseregével?

Egyáltalán nem volt, hiszen ők Ruanda északi területein okoztak galibát, amiről mi inkább csak a hírekből értesültünk. Csak úgy, áttételesen találkoztunk velük. Volt egy-két katona, aki velünk egy körletben települt, láttuk, hogy sebeik vannak, és kérdeztük, hogy hol szerezték. Elmondták, hogy ők kísérték az Elnököt észak-ugandai útjára, és ott ez a társaság meg-megtámadta őket, és volt, aki akkor sebesült meg.

Az ugandai katonákkal milyen volt a kapcsolat? Ők voltak a vezető fél, vagy tényleg csak arra szorítottak, hogy segítsék a munkátokat?

Nagyon kevés kapcsolatunk volt a magasabb beosztású tisztekkel. Igazából az a kontingens, amelyik minket kísért, nem kifejezetten helyi katonákból állt, hanem Ugandának minden részéből jöttek. Tehát mint egy klasszikus katonai szervezetben, ki hol született és hol élt. Volt egy parancsnoka, egy hadnagy vagy egy százados,

aki gyakorlatilag a beosztásukat koordinálta, hogy ki melyik járőrrel hova menjen. Hát ennyi volt; abszolút korrekt volt a kapcsolat, nem volt köztünk semmiféle konfliktus. A katonákkal pedig a járőrözés során elég jó emberi kapcsolatba kerültünk. Nagyon sok mindent megtudtunk tőlük, mert általában igen jól beszéltek angolul. A helyi nyelvjárásokat nem beszélték ők sem, és volt, hogy ugyanúgy vakarták a fülüket, mint mi, hogy milyen nyelven is beszélnek az ottani helyi népek... Köztük volt sok olyan, aki még életében nem látott fehér embert. Tehát nem volt jellemző, hogy ezen a részen olyan sok turista kirándulgasson.

Mi volt a legnagyobb kihívás a misszióban?

A legnagyobb kihívás? Hát, megmondom őszintén, nehezen mondanám azt, hogy ilyen lett volna. Talán valójában a monotonia-tűrés nem volt annyira jó nálam. De egyébként magával a fizikai részével nem volt problémám. A nyelvi kompetencia is nagyon gyorsan kialakult. Szerencsére az én kapcsolatteremtő képességem jó, az egyéniségem miatt semmi bajom nem volt az emberekkel.

Mennyi ideig voltatok kint?

Pont egy évig, a misszió is addig tartott.

Az ellátásokat hogy volt? Az ENSZ látott el, vagy teljesen önellátók voltatok?

Teljesen önellátók voltunk. Volt egy ellenőrzési pont, ahol az ENSZ kiépített nekünk egy konténer körletet, és kész, ennyi. Az élelmiszert és minden egyebet nekünk kellett fedezni a napidíjból.

Ez nem mindig volt egyszerű, de mivel volt pénzünk, elég sok mindent megtudtunk szerezni. Mondjuk, amit nem nagyon, az a tejtermék, a fagyasztott hús, illetve a luxusnak számító cikkek. Általában marha, sertés és a szárnyas hús elérhető volt, többféle zöldséget és gyümölcsöt is tudtunk szerezni a piacokon, ahol néha „ egzotikus ” dolgokat is igyekeztek ránk sózni a helyiek. Egyszer éppen sáskarajzás volt, és mindenki nagy szorgalommal gyűjtögette össze a sáskákat, amiket meg is ettek, méghozzá többféle módon elkészítve. Egyszer az egyik vacsora után a velünk lévő ugandai katonák felkínálták – megpirítva olajon –, hogy együnk belőle. Hát kissé Jelky Andrásnak éreztem magam, akit pattogatott cserebogárral kínáltak a kínaiak... De végül is kipróbáltam. Megmondom őszintén, egy kis sörrel nagyon jól csúszott, olyan volt, mintha snacket ettünk volna. Vagy mint a sós mogyoró...

Aztán egyszer az egyik járőr során találtunk egy kis vadmalacot, amit gondoltunk, hogy felhizlalunk és megesszünk. Ezt azonban megakadályozta Rike Forst alezredes, aki a holland kontingensnek volt a parancsnoka, és megszerette a kismalacot. A tűzserész tiszt magához vette a kis disznót és kézzel etette, sőt a szállására is befogadta. Szóval nem lett belőle pecsenye.

Magatoknak főztetek?

Igen, magunknak. Nagyon jó volt Kabalében, mivel a helyi piacot gyakorlatilag hamar felderítettük, volt még disznóhús-lelőhelyünk is. Nagyon örültek nekünk, amikor kimentünk a piacra, már hozták is nekünk a friss bélszínt,

„Az élelmiszert és minden egyébét nekünk kellett fedezni a napidíjból. Ez nem mindig volt egyszerű, de mivel volt pénzünk, elég sok mindent meg tudtunk szerezni. Mondjuk, amit nem nagyon, az a tejtermék, a fagyasztott hús, illetve a luxusnak számító cikkek. Általában marha, sertés és a szárnyas hús elérhető volt, többféle zöldséget és gyümölcsöt is tudtunk szerezni a piacokon, ahol néha „egzotikus” dolgokat is igyekeztek ránk szólni a helyiek.”

még meleg volt, és igazából nem is túl drága. Ott is jó vevők voltunk a helyi henteseknek, vagy akik ezzel foglalkoztak. Mindegyikünkben volt hajlam a főzésre, és be is osztottuk, hogy az főzött, aki éppen szolgálatban volt.

Az itthoniakkal hogy tudtátok tartani a kapcsolatot?

Levélben és telefonon. Szerencsére volt lehetőségünk, a parancsnokságon lévő kurbli telefonon hívást kezdeményezni. Megtekertük a kart, majd a helyi postán a kezelő felvette a telefont, megkérdezte, milyen számot kérünk és kapcsolta. A hívás díját a napidíjunktól az ENSZ természetesen minden fizetésnap előtt levonta. Ezenkívül volt egy-két műholdas telefon, de azon nem lehetett beszélni, mert azokat csak szolgálati feladatokra lehetett használni. Annyit

meg nem ért meg a használata, hogy utána haza repatriáljanak. A hollandok ezt úgy oldották meg, hogy interneten kommunikáltak a családjukkal. Hoztak magukkal parabola antennákat, azokat szépet feltették a tetőre, az átjátszókat, és a számítógéppel felcsatlakoztak, és minden gond nélkül tudtak az otthoniakkal chatelni.

Egészségügyileg hogy bírtátok az eltérő körülményeket? Kaptatok bármilyen betegséget?

Nem volt igazából jellemző. Ezen a területen kevesebb volt a szúnyog, lévén a tengerszint feletti magasság igen nagy. Nagyon sok maláriás megbetegedés nem volt. Sajnos, nekem sikerült egyszer elkapni, de az első jelekre rögtön mentem az orvoshoz, aki Lariamot adott és egy hét alatt helyre is jöttem. Néha kicsit lázas voltam, néha kicsit fáj a fejem, nem volt étvágyam, lefogytam egy pár kilót, de igazából nem szenvedtem. De volt, aki két-három hétig is benne volt.

Szedtetek maláriagyógyszert végig, nem?

Nem. Már az elején azt mondták a brazil orvosok – akik elég nagy tapasztalattal rendelkeztek ilyen ügyekben –, hogy nincs értelme szedni, úgyis megkapjuk, ha arra kerül a sor, és akkor még erősebb gyógyszerekkel kell kezelni. A májunkat meg elég rosszul fogja érinteni, ha folyamatosan szedünk, valamit... Mert úgy szedtük, hogy napi, heti, havi adagban, volt három ilyen gyógyszerünk is, és az elején nem is éreztük magunkat olyan nagyon jól. Itthonról is kaptunk malária elleni gyógyszereket,

A ruandai határvidék

de hogy mi, t arra már nem emlékszem. A Lariamra azért emlékszem, mert az elterjedt dolog volt ott. Meg hát az életben nem sokszor történt maláriás eset, szerencsére, úgyhogy egy kicsit ez bennem maradt. Más dolgokra nem nagyon emlékszem, előfordult egy-egy ilyen hasmenéses történet, de az bárhol előfordul, még Európában is. Szerintem ahhoz képest, hogy milyen területen voltunk, nagyon kevés volt a betegségek száma. Amikor elmentünk erre-arra, időközönként kaptunk oltásokat álomkór, hepatitis ellen, meg különböző emlékeztető oltásokat is.

Kígyó, skorpió, vagy más állatok nem jelentettek veszélyt rátok?

A skorpiók egyáltalán nem, egy-két kígyóval találkoztunk, de csak az évnék

egy bizonyos időszakában. De azért volt egy igen kellemetlen esetünk is. Egyszer belépett valamelyikünk a zuhanyzóba, és ott volt egy mérges kígyó. Hát igen csak kivert minket a víz. Rögön hívtuk a helyi embereket, mert hát ők jobban tudják, mit kell vele csinálni, a kígyó meg addigra elment. Az utakon elgázolva sokat láttunk. Ezek után a zuhanyzóba menet egy jó ideig volt bennem egy kis egészséges félelem... Mindegy úgy kezdtem a tisztálkodást, hogy körülnéztem, nincs-e ott éppen egy kedves vendég. Egyébként nem éreztük ezt a fajta dolgot. Te is nagyon jól tudod, hogy ha az ember ott van egy adott területen, akkor ott egészen más az élet, mint mondjuk itthonról nézve. A családom..., hát ők láttak mindenféle filmeket, eléggé meg is voltak ijedve.

Mondták is, mi meg azt mondtuk, hogy itt egészen más a helyzet, higgyék el nekünk, nyugodjanak meg. Például azt hitték, hogy a dzsungel teli van állatokkal, mi meg szinte nem is láttunk semmilyen veszélyes állatot.

Volt valami érdekes, szokatlan eseted a misszióban?

Hát igen, volt. Éppen az igazak álmát aludtuk Kisoloban, amikor iszonyatos lövöldözésre ébredtünk. Puska- és géppisztoly-ropogás, iszonyatos hangzavar. Azt gondoltuk, hogy nincs messze a határ, újra kitört a háború, és megindultak a műveletek. Hát kiderült, hogy Uganda nemzeti napja volt, mi meg ott halál meglepetten, hálóruhában álldógtunk az udvaron... Az ugandai katonák meg jöttek fülig érő szájjal, villogó szemekkel és fogakkal abban a sötétben. Kérdeztük, hogy mi történt, és mondták, hogy Uganda nemzeti napja van, és ők éjjélkor kezdtek ünnepelni. Talán humorosnak is nevezhető kis történet volt, legalábbis aztán később ezen jót derültünk.

Szabadidőben mit tudatok csinálni? Volt egyáltalán?

Volt, nem kellett minden nap szolgálatban lenni, dolgozni. Akkor – megmondom őszintén – mindenki máshogy töltötte az idejét. Volt, aki pihent, vagy éppen sportolt. Eleinte nagyon sokat sportoltunk, főleg Kisoloban, ott a csapat jobban együtt volt. Aztán amennyire csak lehetett, igyekeztünk bejárni Ugandát is. Például elmentünk egy nemzeti parkba, kirándulni. Volt két teljes napunk, akkor elmentünk a nemzeti parkba, ahol éjszakai szállásunk is volt.

A szlovákokkal voltunk mi jó barátságban, volt köztük magyar ajkú is, és a csapat nagyon jó hangulatban töltötte az időt. Közösen béreltük a kiránduláshoz szükséges buszt is. Így ezt meg tudtuk csinálni hétvégén, vagy a szolgálati időnket alakítottuk úgy, hogy legyen két napunk, és akkor mentünk. Máskor meg főztünk, sportoltunk, és aki nem mosónővel mosatott, az akkor mosott... Így töltöttük az időt. De azért hozzáteszem, hogy Kisoloban elég ingerszegény volt a környezet, nem sok mindent tudtunk csinálni. Volt egy bárszerűség, a szállásunkhoz közel, a helyi lelkésznek volt a bárja, ahol esténként meg tudtunk inni egy pofa sört, beszélgettünk a helyiekkel, a tisztársakkal, nagyjából így töltöttük el az időt.

Ugandában tudták, kik a magyarok?

Annyira nem, de egyszer Kampalában a Seraton Hotelben elmentünk, meginni egy sört. Ott beszélgettünk, amikor odajött hozzánk egy olyan kidobó srác, egy masszív felépítésű, fekete srác, kérdezte, hogy mi magyarok vagyunk-e. Mondjuk, hogy igen, de miért? Mert ő súlyemelő volt fiatalabb korában, és járt Magyarországon, a Hungária Kupa súlyemelő versenyen, és hogy Magyarország milyen gyönyörű és hogy a magyar lányoknak nincs párja széles e földön, stb. Illetve találkoztunk egy magyar útépitő mérnökkel, aki az egyik városban lakott. Az egyik magyar cég és az ugandai kormány megbízásából a főváros és Kabale között épülő utat ellenőrizte műszakilag időközönként. Ő volt, aki végigjárta ezeket az utakat, és erről jelentéseket készített. Vele hamar összeismerkedtünk, és néha át is

mentünk hozzá. Volt még egy magyar orvos is, aki az egyik város egyetemén tanított, nőgyógyászati praxist is folytatótt. Ővele is találkoztunk, néha átjött hozzánk.

Családostul éltek ott?

Egyik sem családostul. Az orvos felesége abban az időben volt kint, amikor nekünk volt a nemzeti napunk. Akkor eljött a feleségével, így velük egy kicsit nagyobb volt a mi létszámunk, mint a többi nációé. Meghívtuk az egész miszsiót egy pohár pezsgőre és egy kis falatozásra. Rajtuk kívül más magyarokkal nem találkoztunk.

Az esős évszakban mennyire volt nehéz a munkátok?

Nem volt nehéz, lévén ez olyan terület, mintha állandóan május lett volna, május vége. Nagyon kellemes, 25-30 fok, napsütés, az esős évszakban épp hogy leesett egy kis zápor és már vége is volt. Gyorsan felszáradt, és megint sütött a nap.

Kiegyensúlyozott volt a hőmérséklet?

Végig kiegyensúlyozott volt a hőmérséklet. A száraz évszakban egy kicsikét opálos lett az ég, nem volt az a tiszta napsütés, kicsit párásabb volt minden. De mint mondtam, elég magasan voltunk, és nagyon jó volt a szervezetnek, ezt egyáltalán nem éreztem.

Kint voltakot még, amikor Ruandában megkezdődött a népiirtás?

Pont a közepét kaptuk el. Tehát az első félév lement minden gond nélkül, és amikor ott kitört a háború, akkor voltunk félidőben. Szeptemberben men-

tünk ki, és húsvét táján kezdődött. Akkor a tevékenységünk is egy kicsit megváltozott, akkor már jobban dominált az, hogy a két határon koordináljuk a menekültek jövés-menését, a különböző segélyszervezetek mozgását, mert ezek a felkelők eléggé szigorúan vettek mindent. Végül is a háborút tulajdonképpen megnyerték.

A határ túloldalát már a felkelők ellenőrizték, nem a ruandai kormányerők?

Maximálisan ők. Nagyon gyorsan haladtak előre. Nagyon jól felkészültek, és sokkal jobb katonák voltak, mint a demoralizált ruandai kormánykatonák, és úgy tűnt, fegyverzet és egyéb szempontból is sokkal szervezettebbek. Sőt ekkor már komoly anyagi támogatást is kaptak több helyről is. Tudomásunk volt arról is, hogy a szomszédos országokból áramlott hozzájuk a mindenféle fegyverzet, felszerelés. Ha nem kaptak Uganda felől – mondjuk kivétel ez a pár teherautónyi fiatal srác –, akkor ott volt még Kongó, arról az oldalról simán meg lehetett kerülni minket. Nem volt túl nehéz, hogy átvigyék Kongóba, Kongóból meg pár kilométerrel odébb bemenjenek az ruandai határon.

Olvastam, hogy az UNOMIR evakuálásában is részt vettek?

Igen, épp ezen a határszakaszon, amikor hozták őket teherautókkal erre... Ez a tanzániai, ugandai, ruandai határ volt a Kagera folyó partján. Ott hozták őket folyamatosan – mi akkor folyamatosan 24 órás szolgálatot teljesítettünk a határon –, és jöttek értük helikopterrel, majd vitték őket a fővárosba. Akkor az UNOMIR Nai-

Barátkozás a helyi gyerekekkel

robiba települt. A visszafelé hozatalnál is ugyanígy részt vettünk. Az már tényleg erőltetett menet volt, az én szempon-
tomból, fizikailag nagyon igénybe vett minket. Nem tudtuk igazából kikaparni magunkat, bár ha azt nézzük, hogy még mindig nem olyan volt, mintha harcok közepette kellett volna bármiféle tevékenységet végezni.

Mennyi menekült ment át rajtatok?

Rengetegen! Több százezer emberről beszélhetünk...

Hogy éltétek meg ezt az időszakot?

Hát lelkileg egy kicsit nehezebben. Addig azért minden olyan kellemes „szafari” hangulatban folyt, de akkor már éreztük, hogy a szomszéd-

ban nagyon komoly népirtás történik. Később megtudtuk, hogy nagyon rövid idő alatt majd egy millió embert gyilkoltak le, és nem fegyverekkel, mármint nem tűzfegyverekkel. Nagyon sajnáltuk a menekülőket, akik elvesztették a családjukat, az otthonukat, és összesen annyi értékük volt, amit elbírtak a fejükön... Sajnáltuk őket. Egy viszonylag jólétben élő ország katonáiként megviselt bennünket mindaz, ami velük történt. De nemcsak minket, láttam a hollandokat is, őket is lelkileg megérin-

tette, ahogy ezek az emberek menekültek a hazájukból.

Megvolt a veszélye, hogy a konfliktus áttejedhet hozzátok is?

Megvallom őszintén, nem. Először is, az ugandai hadsereg volt annyira erős, hogy megakadályozza a ruandaiak ilyen irányú kísérleteit, illetve a tutszi lázadók kezére került ekkor már a ruandai határvidék is. Valójában ez csak akkor lehetett volna egyfajta lehetőség, ha a kormányerők olyan erősek, hogy visz-

Megfigyelők kitelepülése a határra

szatolják a tutszi fegyveres csoportokat az ugandai határon belülre. Na, de amint mondtam, ez nem így volt. Gyakorlatilag pár hónap alatt az egész országot elfoglalták a tutszik, ahonnan a vérengzéseket előkészítő és végrehajtó hutuk többsége lemenekült.

Amikor befejeződött misszió, mi történt veletek?

Az egy évünk úgy fejeződött be, hogy kihirdették, a missziónak vége van. Leadtuk az eszközöket. Amiben tudtunk, abban segítettünk, például az ENSZ által telepített eszközök felszámolásában, és volt durván egy hetünk, hogy mindenki megszervezze a hazautazását. Ennyi volt igazából. Akkor már lélekben mindenki búcsúzott a helytől. Egy év azért hosszú idő ahhoz, hogy az embernek ne alakuljon ki egyfajta érzelmi kötődése. Volt bennünk egyfajta szomorúság, hogy otthagyjuk ezt a helyet, másrészt meg öröm, hogy egy év után azért csak itthon leszünk újra. Hát valami ilyen kettős érzés.

Itthon felhasználták az ottani tudásotokat, tapasztalataitokat?

Igazából én speciális területen dolgoztam, tehát nekem a nyelvtudásomat használták. Az a gyakorlatban megszerzett nyelvtudás nagyon sokat segített, mert akkor folyt a balkáni háború, akkor kezdte meg a tevékenységét az IFOR és kapott hazánk komoly szerepet az akkori műveletekben. Akkor bizony én naponta, hetente kellett, hogy segítsék a tolmácsolásban a Biztonsági Hivatal illetékes kije-

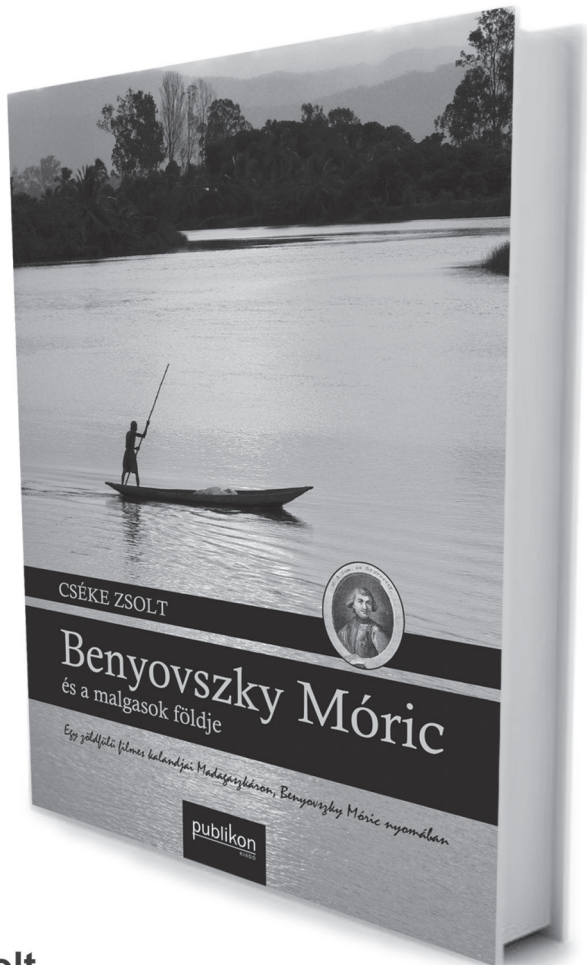
lőtt összekötőjének. Szóval a saját karrieremben mindenképp segített a kint megszerzett nyelvismeret, főképp miután leszereltem. 1996-ban, amikor kiléptem a Hivataltól, egy multinacionális cégnél voltam biztonsági igazgató, és nagyon sokat számított, hogy már dolgoztam nemzetközi csapatban. Egyáltalán nem volt számomra különlegesen nehéz dolog, hogy újra civil területen bizonyítsak. A nyelvtudás nagyon sokat segített, meg hát egy picikét csak megváltozik ilyenkor az ember képe a világról, amikor kontinensek között utazgat. Azért ez pluszban mindenképpen sokat adott.

Mi volt a legjobb ebben a misszióban?

Bizony, ebben a misszióban én úgy éreztem, hogy mint magyar katona a legteljesebb mértékben megfeleltem azoknak az elvárásoknak és kihívásoknak, amit egy ilyen misszió jelentett. Nekem nagyon jó érzés volt, hogy jó a magyar katonai kiképzés, és hozzáteszem, hogy a magyarok arról voltak ott híresek – lehet, hogy más misszióban is –, hogy nincs olyan dolog, amit nem tudnak megoldani. Ez nekem nagyon szimpatikus volt, és emberileg is sokat adott. Emberi kapcsolatokat, saját magammal kapcsolatos önbecsülést, ilyesmit.

Mi volt a legrosszabb?

A legrosszabb, hát talán ez a távolság a családtól. A körülmények viszont annyira nem voltak problémásak. Ennek ellenére, ha szükség lenne rá, ismét kimennék egy afrikai misszióba és az akkorit sem bánom, mert nincs miért.

Cséke Zsolt Benyovszky Móric és a malgasok földje

Madagaszkár. E bizsergetően csengő név hallatán lángra gyúl a képzeletünk és fantáziánk máris egy mesés szép trópusi világba repít. A Nagy Vörös Sziget, a Természetkedvelők Paradicsoma, az Indiai-óceán gyöngye, ahol régesrég a bennszülöttek egy magyar embert, bizonyos Benyovszkyt választottak „királyuknak” olvashatjuk a turistacsalogató prospektusokban. Egy világcsavargónak – akit már születése pillanatában beoltottak „otthon ülés” (valamint indulás előtt sárgaláz) ellen – mindez édeskevés! Vérbeli vándorként Cséke Zsolt is meg akart győződni arról, vajon igazak-e a hangzatos megállapítások és él-e még hazánk fia a madagaszkáriak, vagyis a malgasok emlékezetében?

Cséke Zsolt első könyvéből mindez kiderül. Tolmácsolásában járhatjuk körbe a szigetet és követhetjük Benyovszky egykori útját. Lenyűgöző képek, izgalmas utazás, pezsgő humor. Ezt ígéri a malgasok földje.

Keresse a kötetet áprilistól az Alexandra Könyvruházakban,
a független könyvesboltokban és az internetes portálokon
vagy rendelje meg a Publikon Kiadótól a www.publikon.hu oldalon.